

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 33/2020-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a. s.**, Grösslingová 77, Bratislava, IČO 31 351 026, zastúpenej JUDr. Františkom Sedlačkom, PhD. LL.M., advokátom, Štefánikova 8, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne č. k. 16 CoE 45/2018 zo 14. júna 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**
2. Náhradu trov konania sťažovateľke **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. septembra 2018 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva nasledovný stav veci:

3. Sťažovateľka uzavrela s klientkou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (neskôr osobou povinnou v exekučnom konaní), úverovú zmluvu o poskytnutí medziúveru podľa zmluvy o stavebnom sporení č. 20492057 na cieľovú sumu 330 000 Sk (ďalej len „úverová zmluva“).

4. Notárskou zápisnicou spísanou 18. októbra 2002 notárom Michalom Dzamkom, so sídlom v Novom Meste nad Váhom, pod sp. zn. N 278/2002, Nz 276/2002 (ďalej len „exekučný titul“

alebo „notárska zápisnica“) povinná v plnom rozsahu a bez výhrad uznala pohľadávku sťažovateľky a súhlasila s jej vykonateľnosťou (v prípade nevyrovnania záväzkov, ku ktorým sa v úverovej zmluve zaviazala, a to až do výšky zostatku dlhu).

5. Špecifikácia uznania pohľadávky z úverovej zmluvy znela v podstatnej časti notárskej zápisnice takto: *„predmet plnenia: zaplatiť 263 800 Sk s príslušenstvom, doba plnenia: do doby pridelenia cieľovej sumy a ak dôjde k nevyrovnaniu záväzkov v lehote 15 dní od doručenia výzvy zo strany oprávneného“*. Pohľadávka bola uznaná *„až do výšky zostatku dlhu.“*

6. Návrhom na vykonanie exekúcie sa sťažovateľka domáhala prostredníctvom súdneho exekútora vymožením peňažného plnenia 8 820,71 eur s príslušenstvom a trov exekúcie proti povinnej, a to na základe povinnou odsúhlasenej vykonateľnosti notárskej zápisnice. Exekučné konanie bolo vedené na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom.

7. Okresný súd uznesením č. k. 7 Er 1756/2008-47 z 28. februára 2017 (ďalej len „uznesenie o zastavení exekúcie“) zastavil exekúciu vedenú na majetok povinnej v zmysle § 57 ods. 1 písm. g) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení účinnom do 31. marca 2017.

8. Dôvodom zastavenia exekúcie bolo to, že exekučný súd na základe § 58 Exekučného poriadku (teda aj bez návrhu) a rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 545/2010 (teda povinnosť materiálne skúmať zákonnosť exekučného titulu v ktoromkoľvek štádiu už začatého exekučného konania) preskúmal notársku zápisnicu a zistil, že je materiálne nevykonateľná. Materiálnu nevykonateľnosť považoval za danú tým, že k vyhláseniu povinnej o uznaní dlhu v notárskej zápisnici došlo v rovnaký deň, v aký bola uzavretá úverová zmluva, teda v čase, keď povinná nebola dlžná ani len prvú splátku, a teda žiaden dlh ešte neexistoval (t. j. jeho výška nebola určitá). Ako sprievodný dôvod rozhodnutia okresný súd uviedol aj to, že konečná splatnosť bola špecifikovaná formuláciou *„do doby pridelenia cieľovej sumy“*, teda takisto neurčito. *A contrario* výška dlhu, ako aj čas plnenia musia byť v notárskej zápisnici presne špecifikované a tieto „parametre“ nebolo možné z obsahu exekučného titulu zistiť.

9. Právne okresný súd (v samej podstate) dôvodí zmluvným princípom, podľa ktorého dohodou sa nikto nemôže vzdať práv, ktoré môžu vzniknúť až v budúcnosti (§ 574 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Súd pre svoj záver argumentuje tým, že pojem „dlh“ v rozsahu ustanovenia § 558 Občianskeho zákonníka a pojem „určitý záväzok“ v rozsahu ustanovenia § 323 ods. 1 Obchodného zákonníka v okolnostiach prípadu ešte nemohol byť vecne naplnený, pretože v čase podpísania úverovej zmluvy na strane povinnej existoval len záväzok (do nejakej doby) vrátiť úver, a výška dlhu, ktorú by mala povinná uznávať, ako aj čas jeho plnenia boli v tomto momente zmluvného vzťahu ešte len relatívne. Súd ďalej argumentuje tým, že uznať „určitý záväzok“ či „dlh“ je právom dlžníka, a teda je na ňom, či v konkrétnych okolnostiach (budúcnosti) pristúpi k jeho realizácii. Za týchto okolností, keďže povinná (aj pri zachovaní najvyššej miery opatrnosti) nemohla ani len predpokladať, aký dlh vlastne do budúca uznáva, súd videl v postupe sťažovateľky obchádzanie zákona (§ 39 Občianskeho zákonníka) a vyslovil absolútnu neplatnosť čiastkového právneho úkonu (uznania dlhu) v zmluvnom vzťahu. V konečnom dôsledku súd preto vyhodnotil exekúciu ako neprípustnú a zastavil ju.

10. Proti rozhodnutiu o zastavení exekúcie podala sťažovateľka odvolanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci a z dôvodu, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane sporu, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Napadnutým uznesením krajského súdu bolo uznesenie o zastavení konania potvrdené.

11. Krajský súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia stotožnil s názorom okresného súdu. Na zdôraznenie jeho správnosti poukázal na ustanovenie § 41 ods. 2 písm. c) Exekučného poriadku, podľa ktorého exekúciu možno vykonať aj na podklade notárskych zápisníc, ktoré obsahujú právny záväzok a v ktorých je vyznačená oprávnená osoba a povinná osoba, právny dôvod, predmet a čas plnenia, ak povinná osoba v notárskej zápisnici s vykonateľnosťou súhlasila. Poukázal na to, že plnenie na základe notárskej zápisnice má pôvod v procesnom práve (teda bez ohľadu na jeho hmotnoprávny titul). Notárska zápisnica (ako verejná listina) osvedčuje pravdivosť údajov v nej uvedených do doby, kým nie je preukázaný opak, platí teda prezumpcia jej správnosti. Spôsobilým exekučným titulom (v zmysle pravidiel Exekučného poriadku) sa však notárska zápisnica stáva až vtedy, ak spĺňa podmienky materiálnej vykonateľnosti. Jednou z podmienok materiálnej vykonateľnosti je, že v zmysle citovaného ustanovenia zákona musí obsahovať stanovenie konkrétnej povinnosti zo záväzkového právneho vzťahu vzniknutej na základe určitej právnej skutočnosti (teda určitý právny záväzok).

12. Krajský súd ďalej uviedol, že vykonateľnosť notárskej zápisnice je potrebné skúmať rovnako ako pri iných vykonateľných rozhodnutiach podľa príslušných predpisov procesného práva, t. j. skúmať formálnu a materiálnu stránku vykonateľnosti. Čo sa týka formy notárskej zápisnice, v nej spor nebol, avšak čo sa týka obsahu jednotlivých náležitostí, tieto musia byť určené presným a nepochybným spôsobom.

13. Uznanie dlhu je samostatným zabezpečovacím prostriedkom, ktorého funkciou je založiť právnu domnienku existencie dlhu v dobe jeho uznania. Zároveň je tiež jednostranným právnym úkonom dlžníka voči veriteľovi a musí obsahovať všeobecné náležitosti predpísané pre právne úkony (§ 34 Občianskeho zákonníka) a osobitné náležitosti pre tento konkrétny právny úkon (§ 558 Občianskeho zákonníka), to znamená, aj uvedenie dôvodu a výšky dlhu, čím dlžník uznáva svoj určitý záväzok a potvrdzuje jeho platnosť v čase uznania.

14. Aj podľa názoru krajského súdu právna úprava nepripúšťa, aby niekto platne uznal dlh, ktorý vznikne až v budúcnosti (§ 558 a § 39 Občianskeho zákonníka). Z uvedeného dôvodu nie je ani dohoda, ktorou sa niekto vzdáva práva, ktoré môže vzniknúť až v budúcnosti, platná (§ 574 ods. 2 a § 39 Občianskeho zákonníka). Aj krajský súd pri rozhodnutí zohľadnil judikatúru ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 456/2011, podľa ktorej je súd nielen oprávnený, ale aj povinný skúmať zákonnosť exekučného titulu po formálnej aj materiálnej stránke v ktoromkoľvek štádiu začatého exekučného konania. Uvedené rozhodnutie zohľadňuje aj ustálenú prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (R 58/1997), podľa ktorej súdna exekúcia môže byť nariadená len na základe titulu, ktorý je vykonateľný po formálnej aj materiálnej stránke.

II. Argumentácia sťažovateľky

15. Sťažovateľka namieta interpretáciu právnych noriem zo strany súdov, ktorá je tak závažne nesprávna (svojoľná), že flagrantne porušuje uplatnené základné práva. Od tohto tvrdenia odvodzuje právomoc ústavného súdu do veci zasiahnuť.

16. Sťažovateľka tvrdí, že uznať záväzok podľa § 323 ods. 1 Obchodného zákonníka v notárskej zápisnici s účinkami exekučného titulu je možné, aj keď v deň jej spísania ešte nedošlo k plneniu zo zmluvy o úvere, pretože zmluva o úvere (§ 497 Obchodného zákonníka) je konsenzuálnym kontraktom, ktorého účinky vznikajú dňom uzavretia zmluvy.

17. Viazanie materiálnej vykonateľnosti notárskej zápisnice na uznanie záväzku nemá oporu v objektívnom práve, pretože uznanie záväzku je samostatným právnym úkonom s odlišnými účinkami, ktoré nemajú priamy vzťah k vykonateľnosti notárskej zápisnice ako exekučného titulu. Inak povedané, uznanie záväzku nepatrí k nutným predpokladom, podmienkam ani prvkom materiálnej vykonateľnosti notárskej zápisnice. Dohoda oprávnenej a povinnej osoby obsiahnutá v notárskej zápisnici sa preto môže týkať aj pohľadávky zo záväzkovo-právneho vzťahu, ktorá má vzniknúť v budúcnosti, a jej vznik je závislý len od naplnenia odkladacej podmienky (spočívajúcej v reálnom poskytnutí úveru povinnej, k čomu aj došlo).

18. V tejto súvislosti sťažovateľka uvádza, že súdy po takmer desiatich rokoch nepretržitého vedenia exekúcie *ex offio* preskúmali, či nie je daný niektorý z dôvodov na zastavenie exekúcie, a dospeli k záveru, že notárska zápisnica spísaná pred 15 rokmi je absolútne neplatná z dôvodu, že povinná údajne uznala neexistujúci dlh voči sťažovateľke.

19. Za takých okolností nebol daný dôvod nerešpektovať základnú zásadu súkromného práva *pacta sunt servanda*. Rozhodnutím o zastavení exekúcie súdy odňali sťažovateľke právo požadovať od povinnej splatenie úveru (zaplatenie pohľadávky) a súčasne poskytli povinnej neadekvátnu ochranu, umožňujúcu jej bez akéhokoľvek postihu zbaviť sa zodpovednosti za porušenie práva (nesplnenie záväzku).

20. Na základe takto koncipovanej argumentácie sťažovateľka tvrdí, že boli porušené jej základné práva uvedené v bode 1 odôvodnenia tohto nálezu.

III. Postup v konaní

21. Uznesením č. k. III. ÚS 33/2020 z 28. januára 2020 bola vec prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

22. Podľa § 56 ods. 6 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť účastníkom konania a zúčastnenej osobe na vyjadrenie.

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

23. Krajský súd zotrval na argumentácii uvedenej v odôvodnení napadnutého uznesenia a len zdôraznil, že právna úprava v § 558 Občianskeho zákonníka a § 323 ods. 1 Obchodného zákonníka

predpokladá existenciu dlhu, a tá je základným materiálnym predpokladom vykonateľnosti notárskej zápisnice. Závazok dlžníka zo zmluvy o úvere vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky existuje od momentu uzavretia zmluvy o úvere, ale dlh na strane dlžníka môže vzniknúť len potom, keď veriteľ peňažné prostriedky dlžníkovi skutočne poskytne. Podstatou napadnutého uznesenia bolo konštatovanie neexistencie dlhu v čase jeho uznania.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

24. Zúčastnená osoba právo vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti nevyužila.

III.3. Replika sťažovateľky:

25. Sťažovateľka v úvode repliky poukázala na právnu vetu nálezu ústavného súdu uverejneného v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 53/2018, podľa ktorej notárska zápisnica ako exekučný titul je prejavom autonómie vôle subjektov súkromného práva (kontraktačnej slobody) a nástrojom umožnenia ďalšej realizácie práv a povinností, ktorá má prispievať k právnej istote, a aplikácia práva súdom zasahujúca do tejto slobody súkromnoprávných vzťahov by mala byť reštriktívna. Notárska zápisnica je preto exekučným titulom a požíva rovnakú súdnu ochranu, aká sa poskytuje vykonateľnému súdnemu rozhodnutiu.

26. V ďalšom obsahu repliky zotrvala na už prezentovanom názore, že notárska zápisnica je spôsobilým exekučným titulom, pričom jej najdôležitejšou náležitosťou je súhlas povinnej osoby s jej vykonateľnosťou. Predmet plnenia (a záväzok) povinnej bol podľa jej názoru v zápisnici jasne a zrozumiteľne špecifikovaný. Odhliadnuc od toho, aj právna doktrína akceptuje špecifikáciu predmetu notárskej zápisnice („iba“) odkazom na určitý právny úkon, ak sa súhlas povinnej osoby vzťahuje na povinnosti z tohto právneho úkonu (uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 20 Cdo 12/2003 in.: Soudní judikatura 4/2004, č. 82).

27. Za neudržateľný postup súdov považuje tiež to, že exekučný súd na podklade toho istého exekučného titulu a pri inak nezmenených okolnostiach významných z hľadiska posúdenia, či ide o vykonateľný exekučný titul, už raz poverenie na vykonanie exekúcie vydal, a teda je potrebné to považovať, že v poverení vyjadril svoje záväzné právne závery týkajúce sa vykonateľnosti exekučného titulu.

Napokon tvrdí, že dlh (teda záväzok), ktorý v čase vyhotovenia notárskej zápisnice ešte nie je splatný, nemá vplyv na platnosť, ale je relevantný iba pre vykonateľnosť notárskej zápisnice. Zo zmluvy o úvere (ako konsenzuálneho kontraktu) predsa vyplýva, že záväzok v čase spísania zápisnice už existoval (aj keď v nesplátnej forme). Na tomto mieste sťažovateľka dôrazne prízvukuje, že skúmanie hmotnoprávneho základu notárskej zápisnice je mimo prieskumnú právomoc exekučného súdu, musí sa uplatniť prezumpcia správnosti (m. m. I. ÚS 5/2000 alebo Najvyšší súd Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 63/2009 z 25. novembra 2010). Účelom inštitútu uznania dlhu je ochrana práva veriteľa (oprávneného), pretože ide o inštitút zabezpečenia záväzkov. V súvislosti s uvedeným argumentuje aj praktickou racionalitou inštitútu uznania dlhu a tvrdí, že je ťažké si predstaviť, že strany prostredníctvom notára spíšu notársku zápisnicu o uznaní dlhu bez súhlasu povinného s jej vykonateľnosťou a on tento súhlas udelí až v čase, keď bude v reálnom omeškaní [Čentík, T. Exekučná notárska zápisnica v exekučnej praxi (a jej deformácie). In: ARS NOTARIA č. 2/2017, str. 8]. Bolo by skôr príjemným prekvapením, ak by dlžník

dobrovoľne v čase jeho skutočného omeškania predstúpil pred notára a dodatočne súhlas udelil, čím by notárska zápisnica získala silu exekučného titulu. Zákonodarca zámerne zaradil inštitút notárskej zápisnice medzi exekučné tituly a umožnil stranám, aby ich dohoda spísaná za prítomnosti notára mala väčšie právne účinky. Ak dlžník (či ručiteľ) výslovne súhlasí s vykonateľnosťou notárskej zápisnice, predpokladá sa, že mu je známe, aké následky môže toto vyhlásenie priniesť (o čom je osobitne notárom poučený) a že jeho skutočnou vôľou je záväzok splniť riadne a včas (Jenčová, M. K praktickému problému notárskej zápisnice o uznaní dlhu v exekučnom konaní. In: Justičná revue č. 6 – 7/2014, str. 814).

28. Keďže argumentácia účastníkov konania bola čo sa týka dôvodov vyčerpaná, ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od konania ústneho pojednávania vo veci samej, pretože od neho nebolo možné očakávať jej ďalšie objasnenie.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

29. Podstatou námietok prezentovaných v ústavnej sťažnosti je napadnutý postup exekučného súdu pri prieskume exekučného titulu (ako takého) a je označený za postup *ultra vires*, pretože exekučný súd má pri výkone exekučnej notárskej zápisnice vychádzať z jej obsahu (inak povedané, má ho iba akceptovať – prevziať) rovnako ako akceptuje obsah exekučných titulov judikovaných súdmi. Garanciou súladu obsahu notárskej zápisnice s právnym poriadkom je to, že je spísaná notárom (je solemnizačnej povahy). Vo veci prebiehajúca exekúcia bola zastavená na základe nesprávneho právneho posúdenia obsahu notárskej zápisnice (jej obsah bol dostatočne určitý). Sťažovateľka má právo využiť inštitút uznania dlhu (či záväzku) na zabezpečenie svojich záväzkov, k tomuto účelu bol inštitút do právneho poriadku inkorporovaný.

30. Ústavný súd sa s právnym názorom sťažovateľky nestotožňuje z nasledovných dôvodov.

31. Sťažovateľka obsahom námietok tvrdí, že exekučný súd nemôže hmotnoprávne preskúmať titul exekúcie (pretože by tým šiel *ultra vires*). Garantom obsahu exekučného titulu je notár.

32. Argumentu je možné odpovedať patovo. Exekučný súd nemôže vykonať taký exekučný titul, ktorého výšku určil jednostranne veriteľ. Súdnemu nachádzaniu spravodlivosti však patové riešenia nie sú vlastné, preto je potrebné problém skúmať podrobnejšie.

33. Medzi exekučným titulom judikovaným súdom a exekučným titulom pochádzajúcim z mimosúdneho prostredia existuje zásadný rozdiel.

34. Vzniku súdom judikovaného exekučného titulu, nad ktorého výkonom má exekučný súd dohliadať, predchádza súdna kontrola (proces).

35. Podstatou exekučnej notárskej zápisnice je, že zakladá vykonateľný exekučný titul, ktorého obsah nepodlieha súdnemu prieskumu, a teda ani zárukám práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru. Ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 52/2019 uviedol, že ak je exekučným titulom notárska zápisnica, neexistuje pred jej vydaním žiadny ústavou garantovaný nestranný a nezávislý subjekt, ktorý by predbežne posúdil, či práva a povinnosti zahrnuté do exekučného titulu sú alebo nie sú hodné právnej ochrany, a teda exekvovateľné (Svoboda, K. Kdy a jak přezkoumat notářský nebo exekutorský zápis. In: AD NOTAM č. 5/2009, s. 161 – 164).

36. Solemnizačná povaha notárskej zápisnice (§ 46 Notárskeho poriadku) by mala byť zárukou, že tento právny úkon bude dôsledne vyjadrovať vôľu účastníkov, spôsobí nimi zamýšľané právne následky a vylúči prípadnú neplatnosť právneho úkonu z dôvodu absencie náležitosti vôle a prejavu vôle. Podľa dôvodovej správy k § 2 ods. 2 Notárskeho poriadku „*štát si plní úlohy na úseku výkonu spravodlivosti a v rámci tejto úlohy je notár nositeľom právnej prevencie*“. Preto je solemnizačnú povahu notárskej zápisnice potrebné chápať iba v zmysle prevencie, nie záruky (garancie). Z uvedeného dôvodu ústavný súd pri problematike právomoci exekučného súdu týkajúcej sa materiálneho prieskumu notárskych zápisníc používa terminologicky pojem nanajvýš „*prezumpcie ich správnosti*“. Notár v zmysle § 2 ods. 2 a nasl. Notárskeho poriadku (aj pri najlepšej odbornej zdatnosti) nie je vybavený právomocou autoritatívne a záväzne rozhodovať o tom, či obsah toho-ktorého právneho úkonu neodporuje právnomu poriadku, nie je vybavený zárukami nezávislosti súdnej moci a štátom delegovaný výkon verejnej moci vykonáva na báze slobodného povolania.

37. Možno teda uzavrieť, že ani skutočnosť, že exekučný titul bol spísaný notárom, neprepožičiava právnomu úkonu v ňom vyjadrenému objektívne záruky súdnej ochrany. V uvedenom zmysle je prípadná dohoda či vyhlásenie spísané pred notárom stále úkonom súkromnoprávnej povahy, a preto subjekty takýchto právnych úkonov ponosú v konečnom dôsledku za ich obsah aj zodpovednosť. Úlohou exekučného súdu nie je posudzovať obsah týchto právnych úkonov v tom zmysle, aby nahrádzal úlohu všeobecného súdu z nachádzacieho konania. Nie je preto úlohou exekučného súdu napríklad zaoberať sa (výrokovým) určením výšky vymáhaného plnenia. Prípadné námietky proti exekúcii by povinnej poslúžili len na zohľadnenie okolností, ktoré nastali po vzniku exekučného titulu.

38. Ďalej sťažovateľka od exekučnej notárskej zápisnice požaduje, povedané všedným žargónom, aby tak, ako tento exekučný titul vznikol, jeho obsah bol vykonaný rovnako ako každý iný exekučný titul judikovaný súdnym orgánom (keďže exekučná notárska zápisnica je procesne rovnocenne zakotvená ako jeden z exekučných titulov v Exekučnom poriadku).

39. Rovnocennosť medzi exekučnými titulmi nemožno chápať izolovane iba z hľadiska ich procesného zakotvenia. Za každých okolností je nimi vykonávaný určitý obsah, ktorý nie je hmotnému právu ľahostajný. Pre účely danosti toho, čo sa smie a čo nie, hmotné právo existuje. Tézu ústavného súdu, podľa ktorej majú súdy pristupovať k notárskej zápisnici z hľadiska prieskumu vykonateľnosti obdobne ako k vykonateľnému súdnemu rozhodnutiu, hoci s určitou zvýšenou mierou prísnosti, no vždy reštriktívne s vylúčením neprimeraného formalizmu (II. ÚS 427/2018), je potrebné chápať aj v širšom kontexte, kontexte celého právneho poriadku.

40. Ako už bolo v predošlom texte naznačené, pri exekučnom titule kreovanom súdnym orgánom právny systém využíva (na základe súdneho rozhodnutia) proti jednotlivcovi mocenský aparát, ktorým zasahuje do citlivých sfér života. Právny poriadok preto požaduje, aby takému rozhodnutiu predchádzal proces, ktorý zaručí, že tento zásah bude požívať úctu k hodnotám zakotveným v právnom poriadku. Pri judikovaní obsahu, ktorý bude v exekučnom konaní vykonávaný, tieto garancie podrobne upravuje najmä (nie však výlučne) čl. 6 ods. 1 dohovoru, teda právo na spravodlivý proces. Keďže tvorba obsahu exekučnej notárskej exekučnej zápisnice nespĺňa požiadavku garancie spravodlivého súdneho procesu, pokiaľ má byť vykonateľná bez toho, aby jej výkonu predchádzal patričný proces, predpoklad súladnosti jej obsahu s právnym poriadkom je

spravodlivé súdom aspoň konvalidovať. Touto bariérou je dorovnávaná rovnováha požadovaná princípialitou (charakterom) exekučného konania – pri vymáhaní exekučného titulu nezabudnúť na vyváženosť ochrany oprávneného aj povinného (samozrejme, vzhľadom na účel konania). Predmetom exekučného konania nemôže byť výkon takého exekučného titulu, ktorý svojou hmotnoprávnou podstatou právnemu poriadku odporuje (v prejednávacom prípade obchádza účel právnych noriem), a už vôbec nie iba s odvolaním sa na procesné zakotvenie inštitútu exekučnej notárskej zápisnice. Keďže procesné právo plní funkciu práva smerujúceho k presadeniu hmotného práva, zmyslom zakotvenia inštitútu exekučnej notárskej zápisnice nemôže byť presadenie nepráva.

41. Jednou z úloh exekučného súdu pri dohľade nad výkonom exekučných titulov je garancia zachovávaní ústavou chránených hodnôt.

42. Ústavný súd už konštatoval, že základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy sa vzťahuje aj na konanie, v ktorom exekučný súd rozhoduje o nútenom výkone (exekúcii) rozhodnutia, resp. iného exekučného titulu (I. ÚS 5/00). To isté platí, aj pokiaľ ide o právo na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru.

43. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva by bolo „nepredstaviteľné, aby mal čl. 6 ods. 1 do detailu popisovať procesné záruky zaistené účastníkom konania, ktoré je spravodlivé, verejné a rýchle, bez toho, aby chránil výkon súdnych rozhodnutí; konštruovať čl. 6 tak, ako by sa týkal iba prístupu k súdu a priebehu konania, by pravdepodobne viedlo k situáciám nezlučiteľným s princípom vlády práva, ktorý sa zmluvné štáty zaviazali rešpektovať, keď ratifikovali dohovor“ (rozsudok pléna vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, č. 4451/70, § 34 – § 36).

44. Na základe uvedeného možno konštatovať, že požiadavka, aby sa exekučný súd bližšie nezaoberal hmotnoprávnym obsahom exekučného titulu, ktorý mu sťažovateľka predložila na výkon, je neopodstatnená. Pre komparáciu sa žiada snáď ešte poukázať na teoretické premisy tejto problematiky akceptované Ústavným súdom Českej republiky podľa ktorých „[e]xekuční řízení je ze své podstaty určeno pouze pro faktický výkon rozhodnutí, nikoliv pro autoritativní nalézání práva. Stejně tak není ani řízením přezkumným“ [nález sp. zn. I. ÚS 871/11 ze dne 17. 1. 2012 (N 15/64 SbNU 155)]. Avšak „z této zásady existují obecně přijímané výjimky, podle nichž je v exekučním řízení možné hodnotit i zásadní vady exekučního titulu“ [viz již citovaný nález sp. zn. Pl. ÚS 9/15, bod 24].

45. Sťažovateľka v zápase „za“ bezvýhradnú vykonateľnosť (konkrétnej) notárskej zápisnice argumentuje aj slobodne prejavenu (a súkromnou) vôľou, do ktorej by štát z pozície vykonávacieho konania podľa jej názoru nemal zasahovať.

46. Touto problematikou sa ústavný súd zaoberal v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 52/2019 (vec zastupoval totožný právny zástupca), v ktorom uviedol, že skutočnosť, že subjekty právneho vzťahu pri spísaní notárskej zápisnice prejavujú svoju autonómnu vôľu, neznamená vylúčenie možnosti exekučného súdu v rámci zverenej právomoci preskúmať notársku zápisnicu z hľadiska jej zákonnosti. Práve naopak, skúmanie súladu exekučného titulu so zákonom mu priamo ukladal § 44 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. marca 2017. Táto špecifická súdna kontrola zmluvnej autonómie subjektov súkromnoprávneho vzťahu nastupuje v situácii, keď sa jeden z nich domáha autoritatívneho vynútenia jeho obsahu. V tomto štádiu vzťah zmluvných strán stráca rýdzo súkromnoprávny charakter, pretože do neho z ich vôle vstupuje štát,

a to prostredníctvom osoby ním určenej a splnomocnenej na realizovanie núteného výkonu exekučných titulov (súdneho exekútora). Rešpektovanie autonómie vôle strán znamená povinnosť exekučného súdu vykladať súkromnoprávnu dohodu zásadne v prospech zachovania v nej zakotvených práv a povinností, samozrejme, za predpokladu, že pripustením exekúcie nedôjde k porušeniu princípov zákonnej alebo ústavnej hodnoty, na ktorých je potrebné trvať. Tento záver vyplýva aj z nálezu č. k. I. ÚS 5/00 z 13. júla 2000, v ktorom ústavný súd pripustil hmotnoprávnu analýzu notárskych zápisníc na účely kontroly dodržania zákonných či ústavných hodnôt. Vecný prieskum notárskych zápisníc explicitne umožňuje aj Exekučný poriadok v znení účinnom od 1. apríla 2017, ktorý umožňuje posúdenie notárskej zápisnice z hľadiska možného rozporu so zákonom alebo s dobrými mravmi [§ 53 ods. 3 písm. h); k tomu pozri tiež Števček, M., Kotrecová, A., Tomašovič, M., Molnár, P. a kol. Exekučný poriadok. Komentár. 3. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2018, s. 245].

47. Možno teda konštatovať, že premisa sťažovateľky, ktorá predpokladá, že exekučný súd má pri nútenom výkone rozhodnutia plne akceptovať autonómnú vôľu subjektov súkromného práva, je chybná. Nezohľadňuje totiž skutočnosť, že výkon rozhodnutia v exekučnom konaní je štátno-mocenský zásah, ktorý využíva donútenie, pri ktorom je štát povinný zaručiť nielen oprávnenému, ale aj povinnému subjektu zachovanie základných práv.

48. K podstate štátno-mocenského zásahu do sféry jednotlivca v exekučnom konaní ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 6/2016 uviedol, že okrem hlavného účelu exekúcie a exekučného konania, ktorým je ochrana veriteľa prostredníctvom štátnej garancie vymáhateľnosti práva plynúceho z exekučného titulu, plní exekučné právo aj úlohu ochrany dlžníka pred nadmernými (neproporcionálnymi) zásahmi vyvolanými použitím prostriedkov výkonu rozhodnutí. V podstate sa tu prejavuje posun od liberálneho chápania exekúcie k jej sociálnemu poňatiu (Baur, F. und Koll. Zwangsvollstreckungsrecht. 13. völlig neubearbeitete Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2006, s. 28 a nasledujúce). Hľadisko základných práv a slobôd v tomto regulatívnom prostredí vychádza z názoru, podľa ktorého pri ochrane dlžníka v procese exekúcie nejde ani tak o odvrátenie mocenských zásahov štátu, ale v prvom rade o riešenie kolízie základných práv (Popp, A. Gläubigerschädigung. Tübingen: Mohr Siebeck, 2014, s. 154) subjektov záväzkovo-právneho vzťahu.

49. Ochrana základných práv je základnou povinnosťou exekučného súdu a exekučný súd k nej pristupuje *ex officium* [v sťažovateľkinej veci to bolo na základe § 58 Exekučného poriadku a § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku v rozhodujúcom znení]. Povinná sa tejto ochrany nemohla *ex ante* vzdať. Na tomto mieste je potrebné si uvedomiť, že problémom v prejednávanej veci nebol uznávací prejav z hľadiska procesného, ale jeho hmotnoprávna podstata. Inak povedané, exekučný súd ani len netvrdil, že by exekučné notárske zápisnice ako exekučný titul neakceptoval, tvrdil len, že konkrétna notárska zápisnica je nevykonateľná pre to, čo je v nej napísané.

50. V prípade bezvýhradného akceptovania akéhokoľvek obsahu exekučnej notárskej zápisnice (lebo autonómia vôle) by úloha exekučného súdu bola redukovaná síce na efektívny mocenský nástroj (čoho sa sťažovateľka podstatou námietok aj domáha), avšak slepo slúžiaci výhradne záujmu jednej z dotknutých strán (čo je z hľadiska zachovania proporcionality základných práv v exekučnom konaní neakceptovateľné). Opäť je potrebné pripomenúť, že ochranu povinného exekučným súdom nie je možné chápať v subjektívnom a dispozitívnom zmysle (tento význam má

subjektívne využitie, resp. nevyužitie prostriedkov procesnej obrany). Ochrana povinného exekučným súdom je ústavou zaručená úloha (povinnosť) exekučného súdu z dôvodu, že v tomto konaní dochádza k vynúteniu súkromnoprávnej veci štátno-mocenským zásahom. Ako už bolo uvedené v bode 40 tohto rozhodnutia, štátno-mocenským zásahom nemožno vynucovať neprávno. Autómia vôle subjektov súkromného práva je preto v prípade mimosúdnych exekučných titulov obmedziteľná, ak vyjadruje vôľu konať v rozpore s právnym poriadkom. V uvedenom zmysle je napokon judikovaná aj opodstatnenosť materiálneho prieskumu exekučných notárskych zápisníc.

51. Z uvedených dôvodov sa nedá stotožniť s námietkou sťažovateľky, podľa ktorej exekučný súd má slepo vychádzať z obsahu exekučnej notárskej zápisnice, ktorý je výsostne vecou súkromnoprávnej dohody zmluvných strán.

52. Napokon sťažovateľka argumentuje, že obsah notárskej zápisnice bol nesprávne právne posúdený, teda nebol (ako sa súdy mylne domnievajú) neurčitý, pretože v ňom bolo jasne odkázané na záväzok, z ktorého má (môže) dlh vzniknúť. Zmluva o úvere je konsenzuálnym právnym úkonom, ktorého účinky vznikajú dňom jej uzavretia (a *pacta sunt servanda*). Otázka výšky dlhu je potom vždy záležitosťou len dodatočného upresnenia. Výška uznania bola určená odkazom na zmluvný strop a súhlas s vykonateľnosťou do výšky nesplateného zostatku.

53. V konaní predchádzajúcom výkonu rozhodnutia sa špecifikuje predmet núteného výkonu. Z tohto pohľadu musí byť autoritatívny výrok súdneho rozhodnutia vykonateľný. Ústavný súd judikuje, že exekučný titul musí byť presný, a pokiaľ sa dlžník zaväzuje na peňažné plnenie, musí byť uvedená presná suma dlhu, resp. presný spôsob jej výpočtu (I. ÚS 5/00). Ako už bolo naznačené, za obsah exekučnej notárskej zápisnice nesú zodpovednosť subjekty súkromného práva. Zároveň niet dôvodu, pre ktorý by bolo opodstatnené exekučnú notársku zápisnicu, čo sa týka presnosti špecifikácie predmetu výkonu, zvyhodňovať oproti ostatným exekučným titulom.

54. Čo sa týka špecifikácie výšky dlhu v notárskej zápisnici o uznaní dlhu odkázaním na maximálne možnú hranicu, ústavný súd už judikoval, že taký odkaz z hľadiska vykonateľnosti výroku neobstojí (III. ÚS 52/2019, bod 41). Dôvodom uvedeného záveru je ochrana povinného v exekučnom konaní, na ktorú exekučný súd nemôže rezignovať.

55. Spoločnou črtou dotknutých uznávacích právnych úkonov je, že uznávajú dlh alebo záväzok trvajúci, to znamená existujúci v čase jeho uznania (porovnaj „*predpokladá sa, že dlh v čase uznania trval*“ alebo „*predpokladá sa, že v uznanom rozsahu tento záväzok trvá v čase uznania*“). Len pre porovnanie obdobný názor na uvedenú problematiku je možné nájsť aj v judikatúre českých súdnych autorít vychádzajúcej z ekvivalentnej úpravy zákona č. 40/1964 Sb., cit: „*[n]ejvyšší soud totiž již ve svých předchozích rozhodnutích dospěl k závěru, že uznání dluhu podle § 558 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákona, je jednostranný právní úkon dlužníka adresovaný věřiteli, který lze učinit až poté, co dluh vznikl (sp. zn. 33 Cdo 1814/2011, 33 Cdo 2536/2009). Rovněž je vyloučeno, aby před předáním peněz žalovaný dluh z půjčky uznával (sp. zn. 33 Cdo 475/2012). V projednávané věci dluh povinného v době sepsání notářského zápisu dne 25. 10. 2006 nejenže nebyl splatný, ale ani dosud neexistoval. Z tohoto důvodu není možné, aby povinný v notářském zápisu svůj dluh uznal, když uznat lze jen právní skutečnost, která již nastala a nikoliv skutečnost, která může, ale nemusí nastat teprve v budoucnosti*“.

56. Navyše, špecifikácia pohľadávky, ktorá je z pohľadu sťažovateľky pre naplnenie dikcie dotknutých ustanovení uznávacích prejavov, teda „čo do dôvodu aj výšky“ (§ 558 Občianskeho zákonníka) a „určitý záväzok“ (§ 323 ods. 1 Obchodného zákonníka) postačujúca, nie je postačujúca pre potreby exekučného konania, pretože výška vymáhaného plnenia – v tomto prípade medzičasom vzniknuteho dlhu – bola stanovená jedným subjektom súkromnoprávneho vzťahu (teda jednostranne veriteľom). V tomto momente tak zostala obídená tá podstata uznávacieho prejavu vôle, ktorá spočíva v podmienení ucelenou vedomosťou o predmete uznania a ktorá je v prejednávacom prípade zároveň esenciálnym predpokladom núteného výkonu v podobe štátneho zásahu.

57. Povinná si pri uznávacom prejave vôle (ktorý mal dôsledkami smerovať k nútenému výkonu) nemohla vedieť ani len predstaviť predmet vymáhaného plnenia, čo všeobecné súdy správne postrehli ako zásadnú vadu exekučného titulu a v konečnom dôsledku aj správne vyhodnotili ako materiálne nevykonateľné. Teda pokiaľ sa sťažovateľka dovoľáva praktickej racionality ohľadom ekonomického využitia uznávacieho prejavu vôle, je potrebné uviesť, že „predstaviteľné“ využitie tohto inštitútu musí byť korigované už spomínanými ústavnoprávnymi princípmi.

58. Sťažovateľka vychádza z nesprávnej premisy, aj pokiaľ interpretuje inštitút uznávacieho prejavu vôle ako zaradený do právneho poriadku pre účel zabezpečenia bezvýhradnej vykonateľnosti jej pohľadávok.

59. Právny poriadok pod účelom uznávacieho prejavu vôle rozumie obmedzený (rešpektujúci negatívnu dôkaznú teóriu) prenos dôkazného bremena v súdnom spore (porovnaj dispozíciu prvej vety § 558 Občianskeho zákonníka „ak niekto uzná... predpokladá sa, že dlh v čase uznania trval“). Analogicky to platí pre § 323 ods. 1 Obchodného zákonníka. Takto založená vyvrátená domnienka sťažuje dlžníkovi (a uľahčuje veriteľovi) ich procesné postavenie, pretože tým pádom je to dlžník, kto v spore nesie dôkazné bremeno.

60. Možno akceptovať tvrdenie, že zakotveniu uznávacieho prejavu vôle v exekučnej notárskej zápisnici právny poriadok explicitne nebráni. Pokiaľ však má byť exekučná notárska zápisnica zároveň aj spôsobilým exekučným titulom, jej obsahové vymedzenie musí spĺňať požiadavky kladené na ostatné exekučné tituly. Argumentácia odkazom na konsenzuálnosť zmluvného vzťahu (zmluvy o úvere) na uvedenom nič nemení, pretože konsenzuálnosť vypovedá o dohode o zmluvnom obsahu, ktorý postačuje pre vznik zmluvného vzťahu. To však nijako nesúvisí s jednostranným uznaním následne vzniknuteho a konkrétneho dlhu pre jeho výkon.

61. Obsahovým vymedzením exekučnej notárskej zápisnice nie je možné obchádzať ustanovenia hmotného práva. Rovnako nie je ničím opodstatnené, aby bol účel zakotvenia inštitútu exekučnej notárskej zápisnice do právneho poriadku chápaný ako zmocnenie subjektov súkromného práva k nekontrolovanej svojoľnej regulácii a výkonu právnych vzťahov.

62. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že uplatnené práva sťažovateľky napadnutým uznesením porušené neboli (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

63. Pre úplnosť vysporiadania sa s námietkami ústavný súd v rámci *obiter dicta* len dodáva, že argumentáciu, podľa ktorej by exekučný súd mal preskúmať exekučný titul len pred vydaním poverenia na vykonanie exekúcie, a teda „iba raz a navždy“, ústavný súd odmietol už v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 545/2010, na čo všeobecné súdy poukazujú tiež správne.

V.
Trovy konania

64. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

65. Vzhľadom na to, že sťažovateľka svoje tvrdenia prezentované v ústavnej sťažnosti neobhájila, ústavný súd jej náhradu trov konania nepriznal (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2021

Robert Šorl
predseda senátu